

นิพนธ์ต้นฉบับ

แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะหลังสมัยใหม่ (POST-MODERN ART) ในระดับชั้นมัธยมศึกษา APPROACH TO LEARNING AND TEACHING POST-MODERN ART IN SECONDARY EDUCATION

ศุภศิษย์ นามโภชน์¹
Supasith Nampocho

บทคัดย่อ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ และพัฒนาการอย่างก้าวกระโดดในด้านต่างๆ ทุกภาคส่วนรวมทั้งศิลปะ ทำให้เราต้องปรับตัวไปสู่การศึกษาเพื่อเรียนรู้และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมโลกแนวคิดศิลปะศึกษาแบบดั้งเดิมถูกพัฒนาเป็นแนวคิดพหุศิลปะศึกษาที่บูรณาการแนวคิดและการสร้างสรรค์ศิลปะที่มากมายหลายหลาก บนฐานความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการสุนทรีย์ที่สะท้อนตัวตน สังคมและวัฒนธรรม แนวคิดศิลปะหลังสมัยใหม่จึงเป็นกลไกหนึ่งที่ถูกหยิบยกมา พัฒนาสู่หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนในแนวคิดพหุศิลปะศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน; พหุศิลปะศึกษา; ศิลปะหลังสมัยใหม่; มัธยมศึกษา

Abstract

The current change in the world of globalization and rapid development in all aspects including arts leads us to adapt to the study in order to learn the would social coexistence. Concept Art Education was originally developed to Arts Education integrated with concept and creation based on creative thinking, imagination, aesthetic reflected itself, society and culture. Post-modern Art concept is one of the strategies in order to develop curriculum, teaching and learning process in multi-concept art in high school Srinakharinwirot university prasarnmit demonstration school (secondary).

Keyword: Teaching and learning; Arts Education; Post-Modern Art; Secondary Education.

¹อาจารย์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์ แอนิเมชันและออกแบบ) โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

1. บทนำ

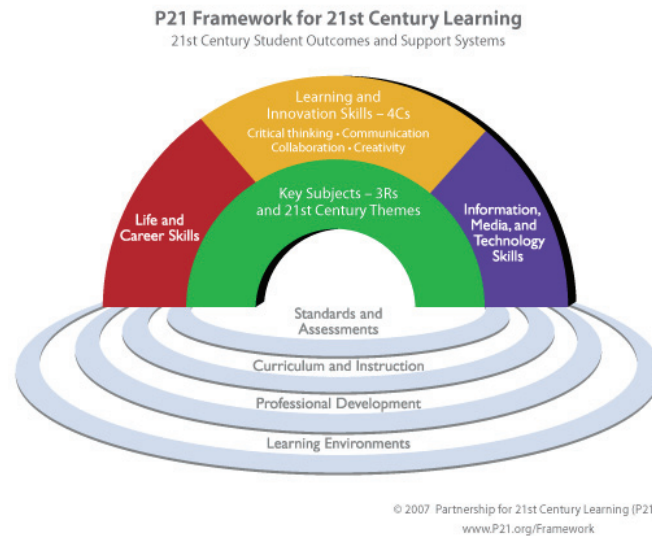
ในปัจจุบันการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ยังคงใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นการดำรงชีวิต ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและ แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่กำหนดไว้ ทำให้มีความชัดเจนของการ พัฒนาผู้เรียนและการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษามีความเป็นเอกภาพและคุณภาพมากขึ้น

ในด้านของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ อันเป็นกลุ่มสาระที่ถูกกำหนดให้พัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า กิจกรรมศิลปะจะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)ซึ่งในอนาคตอันใกล้นี้ก็อาจจะมีการปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาทั้งในระบบโครงสร้างและการจัดการศึกษาไม่มากนัก ซึ่งในฐานะคนในแวดวงการศึกษา ก็คงต้องติดตามดูกันต่อไป

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกไม่เคยหยุดนิ่ง พัฒนาการที่ก้าวกระโดด ตลอดสามสิบปี ที่ผ่านมา การแข่งขันและความร่วมมือในระดับโลกเกิดขึ้นรวดเร็วจนน่าตกใจ อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาคเศรษฐกิจบริการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้ และนวัตกรรม ได้เข้ามาแทนที่ภาคเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และได้เปลี่ยนแปลงวงการธุรกิจและการทำงาน งานที่ต้องใช้แรงแบบซ้ำซากต้องเปิดทางให้งานที่ใช้สมองและอาศัยปฏิสัมพันธ์ และถูกใช้เพื่อช่วยพนักงานที่มีทักษะในขั้นสูง ให้สามารถเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้นและสร้างสรรค์ได้ ผู้ที่สามารถปรับตัวและสร้างประโยชน์ให้องค์กร ผลิภัณฑ์และกระบวนการทำงานด้วยทักษะด้านการสื่อสาร การแก้ไขปัญหา และการคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อปรับเปลี่ยนการทำงานและมีผลงานตามความคาดหวังขององค์กร ก็จะได้รับผลตอบแทนจากเศรษฐกิจที่ก้าวหน้า อุตสาหกรรมและบริษัทที่มีนวัตกรรม และตำแหน่งงานที่เติบโตอย่างรวดเร็ว

2. เนื้อหา

แนวคิดโลกาภิวัตน์ศึกษา (Global Education) การเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วทุกด้าน นำไปสู่การศึกษาเพื่อการเรียนรู้และเท่าทันต่อโลกาภิวัตน์ด้านต่างๆ และการอยู่ร่วมกันในสังคมโลก (World Social) ซึ่งโยงไปถึงแนวคิดนานาชาติศึกษา (International Education) ที่เน้นการเรียนรู้ ความเป็นไปในประเทศอื่นที่ต่างอิทธิพลต่อกันที่มีการปฏิสังสรรค์ การแลกเปลี่ยนการแข่งขัน ความร่วมมือ และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แนวคิดการปฏิรูปการศึกษา หันมาให้ความสำคัญกับ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 กรอบความคิดเพื่อทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ซึ่งอธิบาย ทักษะหลายอย่างที่เป็นของใหม่ ซึ่งได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม, ความยืดหยุ่นและ ความสามารถในการผสมผสานของวิชาแกน แนวคิดสำคัญของศตวรรษที่ 21 และทักษะแห่งศตวรรษใหม่จะสร้าง ความแข็งแกร่งในทางการศึกษาในยุคของเรา เพื่อ

ภาพประกอบที่ 1 กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (www.P21.org/Framework)

เตรียมนักเรียนให้พร้อมเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัยและโลก ของการทำงาน ซึ่งเป็นจุดยืนที่เราเห็นพ้องกัน อย่างไรก็ตามก็ตามความแข็งแกร่งในแบบเก่า มีความหมาย เท่ากับความเป็นเลิศในเนื้อหา(ของวิชาแกน)เท่านั้น ไม่เพียงพออีกต่อไปแล้วในยุคที่ความรู้และข้อมูล ข่าวสารเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นักเรียนต้องมีทั้งความรู้ในเนื้อหาวิชา และทักษะที่จะประยุกต์ใช้ ปรับเปลี่ยนความรู้เหล่านั้นให้เข้ากับเป้าหมายที่ยังประโยชน์และสร้างสรรค์ รวมทั้งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามเนื้อหาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตฤกษ์, 2554)

พหุศิลป์ศึกษา (Arts Education)

คลื่นแห่งกระแสพัฒนาการทางด้านศิลปะและศิลปศึกษาก็เช่นเดียวกัน แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษาแบบดั้งเดิมที่เคยถูกยอมรับว่า สอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาและส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติ ให้เกิดความก้าวหน้าในช่วงเวลาหนึ่ง แต่เมื่อสังคมไทยที่เชื่อมโยงกับสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคหลังอุตสาหกรรมหรือยุคหลังสมัยใหม่ มีนัยยะการเปลี่ยนแปลงที่สลับซับซ้อน ทำให้สังคมไทยต้องปรับตัว ครั้งสำคัญในระดับโครงสร้างทั้งระบบ รวมทั้งศิลปศึกษาก็เกิดแนวคิดในการเปลี่ยนแปลง ครั้งสำคัญจากศิลปศึกษาแบบเดิมมาสู่แนวคิดใหม่ คือ พหุศิลป์ศึกษา (Arts Education) ด้วยเช่นกัน

พหุศิลป์ศึกษา คือ การบูรณาการแนวคิดและการสร้างสรรค์ศิลปะโดยเลือกสรรสื่อแสดงออก ที่หลากหลาย สื่อแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสื่อสี สื่อวัสดุ สื่อร่างกาย สื่อเสียง สื่อภาษา เป็นการแสดงออกจากสภาพรู้คิดและจินตนาการ หรือสะท้อนสุนทรียะ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม

ศิลปศึกษาเท่าที่ผ่านมายังคงดำเนินการเรียนการสอนแยกศิลปะตามลักษณะของสื่อการแสดงออก

เป็นทัศนศิลป์ นาฏศิลป์ ดุริยางศิลป์ และอื่นๆ รวมทั้งพัฒนาการความคิดความเชื่อเกี่ยวกับศิลปะที่พัฒนา มานั้น ยังคงหยุดที่ความคิดตามแบบของศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) อันเป็นกระแสความคิดความเชื่อ ที่ดำเนิน มากกว่าหนึ่งศตวรรษแล้ว จนทำให้นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศิลปะต้องมาพิจารณาทบทวนว่า ความคิดความเชื่อดังกล่าวว่าตกยุคตกสมัยไปแล้วหรือยัง กระบวนการเรียนการสอนศิลปะของเรา กำลัง สอนและสร้างคน เสพงานและสร้างงานศิลปะ ที่ไม่ทันต่อกระแสความคิดและการเปลี่ยนแปลงของโลก ในปัจจุบันหรือไม่? ดังนั้นการที่เราจะพัฒนางานศิลปะของไทยให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนโลกคงเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้เพราะปรากฏการณ์ทางความคิดในการสร้างงานศิลปะได้ปรับเปลี่ยนจากกระแสความคิด แบบสมัยใหม่ซึ่งมอง ศิลปะด้วยกรอบสายตาแบบวิทยาศาสตร์ มาสู่กระแสความคิดแบบหลังสมัยใหม่ (Postmodernist) ซึ่งพัฒนา ขึ้นมาตั้งแต่ช่วงราวทศวรรษ 1930 เป็นต้นมา และมาปรากฏตัวชัดเจน มีอิทธิพลกระจายไปสู่ศาสตร์แขนง ต่างๆในช่วงตั้งแต่ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2545)

ศิลปะหลังสมัยใหม่ (Post-modern Art)

Post-modern เป็นถ้อยคำและกรอบความคิดที่ซับซ้อน เกิดในกระแสแวดวงนักคิด นักวิชาการ ตั้งแต่ ช่วงปี 1980 เนื่องจากคำจำกัดความที่ค่อนข้างยุ่งยาก เพราะมันเป็นแนวคิดที่ปรากฏในความ หลากหลาย ของกฎเกณฑ์หรือแขนงวิชาต่างๆ รวมทั้งศิลปะ สถาปัตยกรรม ดนตรี ภาพยนตร์ วรรณคดี สังคมวิทยา สื่อสารมวลชน แฟชั่นและเทคโนโลยี

การจะทำความเข้าใจโพสโตโมเดิร์นสิ่งแรกที่สำคัญที่สุดก็คือการทำความเข้าใจกับโมเดิร์นโพสโตโมเดิร์น ก็คือการตั้งคำถามกับโมเดิร์น การตีกลับยุคโมเดิร์น ทำให้เราสามารถหวนกลับไปมองสังคมโมเดิร์น หรือ พฤติกรรมของมนุษย์ที่ผ่านมา หรือย้อนกลับไปสอบถามความคิด ความเชื่อของเราอย่างเป็นอิสระมากขึ้น จากกรอบสมมุติฐานแบบโมเดิร์น เช่น ความรู้ที่ทำให้เราหลุดพ้น ปรัชญา ความเป็นสากล ปรัชญาความก้าวหน้า หรือปรัชญาประเภทที่ต้องเป็นแก่นแท้ มั่นคง ถาวร เป็นอมตะ ซึ่งนำมาจากคริสต์ศาสนา เรื่องวิญญาณ เรื่องพระเจ้า หรือจากชาวกรีกที่เรียกว่าภาวะอุดมคติ เป็นต้น

ปรัชญาโพสโตโมเดิร์น จึงเป็นตัวปรัชญาที่แย้งกับความเป็นสากล “หลังสมัยใหม่” แสดงความเสื่อม ศรัทธาใน “ความเป็นสมัยใหม่” หรือความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่ต่อต้าน “ความเจริญ” หรือความ ก้าวหน้าที่ไม่สนใจผลกระทบที่รุนแรงต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความคิดเกี่ยวกับ “สมัยใหม่” ต้องการ จะขับเคลื่อนสังคมให้ก้าวไปสู่ความเป็นสังคมยุคอุตสาหกรรม แต่ “หลังสมัยใหม่” ต้องการที่จะก้าวไปสู่ อิเล็คโทรนิคมากกว่า ยุคโพสโตโมเดิร์นเป็นยุคที่ปฏิเสธสิ่งเดิมๆในยุคโมเดิร์น โดยเน้นเสรีภาพและอิสระ ของ บุคคล แสดงความเป็นปัจเจกชนที่มากกว่ายุคสมัยใด ไม่เชื่อเรื่องความเป็นสากล ไม่เชื่อในโลกแห่ง ความจริง เพราะเชื่อว่าแต่ละคน แต่ละวัฒนธรรมนั้นมีเหตุผลของตัวเอง ไม่ควรมีใครมาตัดสินว่าอันไหนดีที่สุด และคิด ว่าสิ่งนั้นดีสำหรับคนอื่นด้วย

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 การทำงานศิลปะสมัยใหม่และทฤษฎีศิลปะต้องอยู่ในกฎเกณฑ์มากขึ้น มีกรอบที่ชัดเจนและแคบลงจนเหลือแต่ “ศิลปะกระแสหลัก” ที่เป็นนามธรรมจากแนวคิดและรูปแบบ ศิลปะ

ลัทธิมินิมอลลิสม์ (Minimalism) ศิลปินกลับไปสู่ความเรียบง่ายอย่างถึงที่สุด รูปทรงในศิลปะถูก ลดทอนจน เปลือยเปล่าไม่มีอะไรให้ดู

ศิลปะแบบหลังสมัยใหม่เติบโตขึ้นจาก พ๊อป อาร์ต (Pop Art), คอนเซ็ปชวล อาร์ต (Conceptual Art) และเฟมินิสต์ อาร์ต (Feminist Art) อันเป็นนวัตกรรมของศิลปินในยุคทศวรรษ 1960 และ 1970 พวกหลังสมัยใหม่ได้ทำการรื้อฟื้นรูปแบบ ประเด็นสาระ หรือเนื้อหาหลายอย่างที่พวกสมัยใหม่เคยดูหมิ่น และรังเกียจ ปรัชญาแบบโพสโตโมเดิร์นไม่เชื่อว่า มีความจริงเพียงหนึ่งเดียว แต่เห็นว่า “ความจริง” เป็นสิ่ง ที่มองได้หลายแง่มุม และการผสมผสานมุมมองที่หลากหลายเข้าด้วยกัน ปฏิเสธอำนาจของกรอบ ระเบียบ โครงสร้าง รูปแบบจารีตเดิมและมุ่งแสวงหาการคิดนอกกรอบและแหวกแนวอยู่ตลอด

ศิลปะหลังสมัยใหม่จึงเป็นงานศิลปะที่เกิดขึ้นมาเพื่อละลายกำแพงกัน ระหว่างวัฒนธรรมชั้นสูงกับ วัฒนธรรมชั้นล่าง (high and low culture) ทำลายตัวกันระหว่าง high กับ low arts เป็นรูปแบบงานที่ใช้สื่อ หลากหลายนานาชนิด และละลายกฎเกณฑ์ที่ยึดถือกันมาของศิลปะสมัยใหม่

วิรุณ ตั้งเจริญ (2545) ให้ทัศนะถึงแนวคิด ความเชื่อ และการแสดงออกของศิลปะหลังสมัยใหม่ไว้ น่าสนใจ ดังนี้ ศิลปะหลังสมัยใหม่นำเสนอความคิดและการปฏิบัติทางศิลปะที่หลากหลายขึ้น คำนี้ถึง แนวคิดเป็นด้านหลัก โดยมีได้คำนี้ถึงกระบวนแบบ (Style) เป็นด้านหลักเหมือนศิลปะสมัยใหม่ ศิลปะ หลัง สมัยใหม่ต่อต้านลัทธิสารประโยชน์นิยม (Functionalism) และไม่เห็นด้วยกับศิลปะต้องเป็นสิ่งถาวร (Durability) ศิลปินยุคหลังมีแนวโน้มที่จะผลักดันให้ศิลปะพ้นกรอบแบบแผนประเพณีนิยม ศิลปะอาจ แสดงความคิด เห็นในอดีต ศิลปินใช้วัสดุเป็นสื่ออย่างหลากหลายความคิดและความรู้สึกสัมผัส เชื่อมโยง ศิลปะกับธรรมชาติ เป็นกระแสความคิดในเชิงบูรณาการ มีแนวความคิดแบบองค์รวม (Inter-disciplinary) และสะท้อนความคิดมา สุ่มนุษชนนิยมใหม่ (Neo-humanism) การรับรู้ของศิลปะหลังสมัยใหม่ อาจต้องปรับเปลี่ยนจากการรับรู้จากการ มองเห็น (Visual Perception) สู่การรับรู้องค์ปัญญา (Intellectual Perception) หรือประจักษ์ภาพจากในสมอง (Image)

ศิลปะหลังสมัยใหม่จึงมักมีรูปลักษณะ การแสดงออกและสุนทรียศาสตร์ในลักษณะดังต่อไปนี้

1. การปฏิเสธศูนย์กลาง อำนาจการครอบงำ เน้นชายขอบชอกมุ่ม
2. การปฏิเสธความเป็นเอกภาพ (Discontinuity) ความไม่ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน
3. การคัดค้านโครงสร้าง ระเบียบ ลำดับ ไม่ยึดติดกับโครงสร้าง หรือ แนวคิดหลังโครงสร้างนิยม (Post-Structuralism)
4. ปฏิเสธจุดเริ่มต้น ปฏิเสธประวัติศาสตร์แต่โยยหาอดีต อดีตไม่ใช่ประวัติศาสตร์ แต่เป็นการทำลาย ประวัติศาสตร์ เพราะถูกนำมาสู่ปัจจุบันหรือนำมาใช้ที่แตกต่างจากบริบทเดิม
5. การเลียนแบบรูปแบบ นำรูปแบบในอดีตมาใช้โดยไม่ได้เน้นความลึกซึ้งทางความคิด (Pastiche)
6. รูปแบบศิลปะที่เป็นลูกผสม ประสมประสานปนเปกัน (Hybrid art form)
7. การเลือกเอาสิ่งที่ดีที่สุดมาใช้ประกอบเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความวิจิตรพิสดาร (Eclecticism)
8. ศิลปะไม่ถูกจำแนกแยกประเภทแบบในอดีต ไม่มีความจำเป็นต้องอยู่ในพิพิธภัณฑน์ ไม่จำเป็น

ต้องเป็นเรื่องของผู้เชี่ยวชาญ (high art ผสมกับ low art, Popular art และ Commercial art)

9. ภาพที่หยิบยืมมาใช้ (Appropriated Image) เพื่อต่อต้าน ความเป็นหนึ่งเดียว, ความใหม่, ไม่ซ้ำ (Originality) หรือ (Unoriginality)

10. การตกแต่งประดับประดา (Ornament / Decorative)

11. แนววินเทจย้อนยุค (Retro - style), การนำรูปแบบเก่ามาใช้ (Recycling old style), การเปลี่ยนผ่านของรูปแบบในประวัติศาสตร์ (Trans-historical style)

12. ความซับซ้อน (Complexity), ความขัดแย้ง (Contradiction), ความคลุมเครือ (Ambiguity) ซึ่งเข้ามาแทนที่ความเรียบง่าย (Simplicity), ความบริสุทธิ์ (Purity), ความเป็นเหตุเป็นผล (Rationality) ในยุคโมเดิร์น

13. คุณค่าของผลงานศิลปะอาจมีได้อยู่ในตัวของมันเองหากแต่คุณค่าของผลงานศิลปะอยู่ที่ปฏิกิริยาของผู้เสพที่มีต่องานนั้นๆ

14. ผลงานจะแสดงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individual) สูง ให้ความสำคัญกับเรื่องเชื้อชาติ ชนชั้น เพศ พฤติกรรมทางเพศ ธรรมชาติ สภาพแวดล้อม พื้นถิ่น ฯลฯ การแสวงหาที่ยืนหรือตัวตนในสังคม นอกจากนี้มักจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม การตั้งคำถาม ประเด็นสงสัย การวิพากษ์วิจารณ์ยุคสมัยของตน ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นกิจกรรมศิลปะ (Activist Art) ซึ่งเป็นการต่อสู้เรียกร้องเพื่อสังคมและการเมือง

แม้ว่ากระแสศิลปะหลังสมัยใหม่จะมีพัฒนาการที่ต่อเนื่องยาวนานมาหลายทศวรรษในโลกตะวันตก แต่ศิลปะรูปลักษณะนี้ในประเทศไทยดูจะไม่ค่อยแพร่หลายนัก ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมาก็ปรากฏให้เห็นผลงานที่มีอิทธิพลของแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่มากขึ้นตามลำดับ เช่น สื่อผสม (Mixed Media), ศิลปะติดตั้งจัดวาง (Installation), ศิลปะสื่อการแสดง (Performance Art) เป็นต้น

ช่วงทศวรรษราว พ.ศ. 2530 นับได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่ดีักและมีสีสันของสื่อแปลกๆใหม่อย่างแท้จริง เริ่มมีปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งจนคนในแวดวงศิลปะเริ่มคุ้นเคย บ้างก็ตอบรับเป็นอย่างดีบ้างก็ปฏิเสธ และตั้งข้อโต้แย้ง เนื่องจากการทำความเข้าใจถึงเนื้อหาสาระของศิลปะในแนวทางนี้เป็นเรื่องยากและ ซับซ้อน เพราะในระยะแรกของการนำเสนอต่อสาธารณชน สร้างความสับสนต่อผู้ชมไม่น้อย ยังไม่มีใคร สานต่อการรับรู้ของผู้เสพระหว่างรูปลักษณะของศิลปะสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ว่า ให้สุนทรียภาพที่ แตกต่างกันอย่างไรรวมทั้งระบบการศึกษาศิลปะและการเผยแพร่ความรู้ยังจำกัดอยู่ในแวดวงนักวิชาการ ศิลปะ สถาบันการศึกษาศิลปะ นักศึกษาศิลปะ หลักสูตรการเรียนการสอนที่ยังคงเน้นทักษะฝีมือและ กระบวนการที่อยู่บนฐานคิดแบบศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) บ้างก็คิดเห็นมองว่า เป็นกระแสความคิด เหมือนแฟชั่นกระแสนิยมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น ในมหาวิทยาลัยอาจมีการเรียนที่ให้นักศึกษาได้ ทดลองสร้างสรรค์ศิลปะในรูปลักษณะนี้บ้าง แต่ก็ดูจะผิวเผินเพียงเชิงลักษณะการแสดงออก เทคนิคในการ นำเสนอ ไม่ได้ศึกษาถึงแนวคิดความเป็นมา สุนทรียะ สร้างความรู้ความเข้าใจในเชิงลึกอย่างที่ควร

แต่ก็มีสถาบันการศึกษาศิลปะ มหาวิทยาลัยบางแห่งเริ่มที่จะปรับตัว สอบทานและปรับเปลี่ยนพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกระแสพัฒนาการทางศิลปะที่เกิดขึ้น ในปัจจุบันแม้จะมีการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนศิลปะศึกษาไปสู่พหุศิลปะศึกษาเกือบทั้งหมดแล้ว แต่ก็ยัง

จำกัดอยู่ในเพียงในมหาวิทยาลัยหรือระดับอุดมศึกษา ส่วนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถม และมัธยมศึกษา ยังปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมน้อยมาก ทั้งในหลักสูตร มาตรฐาน ตัวชี้วัด กระบวนการเรียนการสอน และการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ โดยมากก็จะถูกสอดแทรก ยัดเยียดเข้าไปในเนื้อหาการเรียนการสอน วิชาศิลปะที่ถูกอัดแน่นด้วยสาระของเดิมอยู่แล้ว โดยครูผู้สอนที่พอจะมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการศึกษาในสิ่งเหล่านี้

กรณีศึกษา : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

เมื่อครั้งที่สภามัชคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ริเริ่มและพัฒนาหลักสูตรของคณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้มีการส่งต่อแนวคิดทางด้านพหุศิลปศึกษา (Arts Education) มาสู่โรงเรียน สาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) โรงเรียนและคณะศิลปกรรมศาสตร์ได้ร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนพหุศิลปศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นในช่วงปีการศึกษา 2544

ระยะแรกของการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ที่เริ่มต้นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) ยังไม่สามารถนำเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในเวลาปกติ เนื่องจาก ปัญหาในเรื่องกรอบเวลาที่อยู่ในระหว่างภาคเรียน เงื่อนไขและกลไกของหลักสูตรการศึกษา หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และ มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) จึงแก้ปัญหาโดยนำไปใช้จัดการศึกษานอกเวลาปกติ คือ เวลายื่นหลังจาก เลิกเรียน เป็นการศึกษาตามความสนใจและสมัครใจ ไม่ใช่การศึกษาแบบภาคบังคับในเวลาเรียน นักเรียน ที่สนใจสามารถลงทะเบียนเรียน ในรายวิชาต่างๆ ที่เปิดสอนได้ มีคณาจารย์จากคณะศิลปกรรมศาสตร์มาเป็นผู้ดำเนินการสอน ร่วมกับ อาจารย์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่โรงเรียนสาธิตฯ

ต่อมาเมื่อหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองได้ จึงเป็นโอกาสให้โรงเรียนสาธิตฯ โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะต่อยอดความคิดพัฒนาหลักสูตรพหุศิลปศึกษาเข้ามาสู่การเรียนการสอนในเวลาปกติ เปิดเป็นแผนการเรียนสหศิลป์ **วิชาเอกทัศนศิลป์** (Visual Arts) ในปีการศึกษา 2546 และพัฒนาหลักสูตรวิชาเอกแอนิเมชัน (Animation) เพิ่มเติมในปีการศึกษา 2548 และมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนเปิดแผน การเรียนวิชาเอกออกแบบ (Design) เพิ่มเติมอีก ในปีการศึกษา 2555

ปัจจุบันกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์) พัฒนามาเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์ แอนิเมชันและ ออกแบบ) รับผิดชอบดูแลทั้งการเรียนการสอนศิลปะในรายวิชาพื้นฐาน (ตามหลักสูตร แกนกลางฯ) ในระดับชั้นมัธยมศึกษา (ม.1 - ม.6) และวิชาเลือกเพิ่มเติม (ศิลปะ) (ม.1 - ม.3) และระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.1 - ม.6) ใน 3 วิชาเอก คือ ทัศนศิลป์ แอนิเมชันและออกแบบ

หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ในส่วนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน รายวิชา ศิลปะ (Arts) ซึ่งประกอบด้วย สาระทัศนศิลป์ ดนตรี และ นาฏศิลป์ (ม.1 - ม.6) จัดการศึกษาาร่วมกัน โดยใช้ลักษณะการจัดสรรเวลาและเวียนฐานไปเรียนใน

กลุ่ม สาระต่างๆ จนครบทั้งสามสาระ ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานและตัวชี้วัดต่างๆ ตามที่หลักสูตรแกนกลางฯ ต้องการ

ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีการจัดให้มีสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม (เลือก) ทางศิลปะ ซึ่งนักเรียนสามารถจะเลือกเรียนได้ตามความถนัดและสนใจ อันประกอบด้วยรายวิชากว่า 30 วิชา อันเป็นพื้นฐาน การเรียนรู้จากแกนวิชาเอกทั้งทางด้านทัศนศิลป์ แอนิเมชัน และออกแบบ ซึ่งประกอบด้วย วิชา ศิลปะ- จินตทัศน์, ภาพพิมพ์เบื้องต้น, การออกแบบ, ศิลปะไทย, การ์ตูนแอนิเมชัน, พื้นฐานงานออกแบบ แอนิเมชัน, การถ่ายภาพเบื้องต้น, ภาพยนตร์เบื้องต้น, ศิลปะพื้นบ้าน, ศิลปะเครื่องปั้นดินเผา งานประดิษฐ์สร้างสรรค์, ในจำนวนนั้นมีวิชา **ศิลปะจินตทัศน์** (Basic of Imaging Art) อันเป็นรายวิชา ที่ปูพื้นฐาน แนวคิด และ สร้างสรรค์ งานศิลปะที่หลากหลายสื่อแสดงออก อันเป็นอิทธิพลจากแนวคิด ศิลปะหลังสมัยใหม่ ซึ่งมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในระดับนี้

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนจะได้เรียนวิชา สหวิทยาการ อันเป็นรายวิชาที่นักเรียนจะได้ทดลองเรียนในรายวิชาเอกต่างๆ (ทั้ง 14 วิชาเอก) เพื่อเรียนรู้ วิเคราะห์ ตัดสินใจ และเตรียมความพร้อม สำหรับการเลือกเรียนในวิชาเอกต่างๆ

ส่วนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) นอกเหนือจากสาระการเรียนรู้พื้นฐานรายวิชา ศิลปะแล้ว ที่น่าสนใจ คือ โรงเรียนเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาศิลปะซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการที่พัฒนาทางด้านจิตใจ สร้างทัศนคติที่ดีต่อศิลปะ พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ สุนทรีย์และความซาบซึ้ง ความงาม อันเป็นฐานคิดที่ต่อยอดไปสู่ศาสตร์ต่างๆ จึงจัดให้นักเรียนทุกคน (ม.4 - ม.6) ต้องเรียนสาระ การเรียนรู้เพิ่มเติมสถานศึกษากำหนด (บังคับ) ในรายวิชา พื้นฐานศิลปะจินตทัศน์ (Introduction to Imaging Art) ที่กำหนดเนื้อหาและจุดประสงค์รายวิชาต้องการให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจในพื้นฐาน ศิลปะจินตทัศน์ที่หลากหลายแนวทางการแสดงออก การบูรณาการความคิดในเชิงศิลปะ ทัศนคติ ประสบการณ์สุนทรีย์ พัฒนารสนิยม จินตนาการ และความซาบซึ้งในความงาม

ในสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ถูกจัดสรรแบ่งออกเป็นรายวิชาเอกต่างๆ 14 วิชาเอก โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligence) ของ การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ประกอบด้วยวิชาเอก วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ภาษาอาเซียน ทัศนศิลป์ แอนิเมชัน ออกแบบ ดุริยางค์ศาสตร์ ศิลปะการแสดง อาหารและการโรงแรม และพลศึกษา

วิชาเอกทัศนศิลป์ แอนิเมชัน และออกแบบ นอกจากการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความสอดคล้องและสอดคล้องกับระดับอุดมศึกษา นักเรียนสามารถนำความรู้ และทักษะที่ได้รับไปพัฒนาต่อยอดในมหาวิทยาลัยได้ ในรายวิชาเอกทัศนศิลป์ มีรายวิชาที่ทำการสอน เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับศิลปะหลังสมัยใหม่อยู่หลายรายวิชา เช่น **จินตทัศน์ 2 มิติ** (2-D Imaging Art), **จินตทัศน์ 3 มิติ** (3-D Imaging Art), **จินตทัศน์สถิตย์** (Steric Imaging Art), **จินตทัศน์เคลื่อนไหว** (Motion Imaging Art), **ปฏิบัติการและสัมมนาทัศนศิลป์** (Operation and Seminars on Visual art Project), **โครงการศิลปะจินตทัศน์**

ภาพประกอบที่ 2 ผลงานศิลปะสื่อการแสดง (Performance Art) ของนักเรียนในวิชา จินตทัศน์เคลื่อนไหว (Motion Imaging Art)

(Imaging Art Project) เป็นต้น ที่ให้นักเรียนได้ศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจแนวคิด กระบวนการสร้างงาน ตลอดจนฝึกปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่หลากหลายสื่อแสดง ออกบนฐานความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ อย่างเป็นระบบ

ในชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ทั้งสามวิชาเอกจะได้เรียนวิชาพื้นฐานในรายวิชา **ธรรมชาติของพหุศิลป์** (Nature of Arts) และ **ความรู้เบื้องต้นทางสุนทรียศิลป์** (Introduction to Aesthetic Arts) ที่ต้องการ ให้นักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติและลักษณะของงานศิลปะ ความคิด ความเชื่อ ความรู้เบื้องต้นทางสุนทรียะและความงามของศิลปะ ทั้งศิลปะจินตทัศน์ ดุริยางศิลป์ การออกแบบ และ ศิลปะการแสดง ที่พัฒนามาสู่กระแสศิลปะหลังสมัยใหม่

ในชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ทั้งสามวิชาเอกจะได้เรียนวิชา **ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันออก** (History of Eastern Art) และ **ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก** (History of Western Art) ที่ต้องการให้นักเรียนได้ศึกษา ความเป็นมา แนวคิด วัฒนธรรม รูปแบบวัฒนธรรมตะวันออก ความสัมพันธ์และอิทธิพลการสร้างผลงาน รูปแบบเนื้อหา ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก ตั้งแต่สมัยต่างๆเชื่อมโยงถึงปัจจุบันและความ เป็นหลังสมัยใหม่ ในแกนวิชาเอกทัศนศิลป์นักเรียนจะได้เรียนรู้และขยายศักยภาพในการสร้างสรรค์งาน ศิลปะโดยใช้ คอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีรูปแบบต่างๆในรายวิชา **ศิลปะคอมพิวเตอร์และมัลติมีเดีย** (Computer and Multimedia Art) การให้ความสำคัญกับศิลปะ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาไทยร่วมสมัย นักเรียนต้องเรียนรู้ถึงศิลปะและภูมิปัญญาไทย และสามารถประยุกต์ สร้างสรรค์ผลงานเชื่อมโยงถึงความ

เป็นร่วมสมัยได้ ในรายวิชา **ทัศนศิลป์ไทยประเพณี** (Traditional Thai Visual Arts) และ **ทัศนศิลป์ไทยร่วมสมัย** (Contemporary Thai Visual Arts)

ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนทั้งสามวิชาเอกจะได้เรียนวิชา **ปฏิบัติการและสัมมนาทัศนศิลป์** (Practicum and Seminars on Visual art Project), **ปฏิบัติการและสัมมนางานแอนิเมชัน** (Practicum and Seminars in Animation Project), **ปฏิบัติการและสัมมนางานออกแบบสร้างสรรค์** (Practicum and Seminars in Creative Design Project) เพื่อนำเสนอแนวคิด กระบวนการสร้างสรรค์ ผลงาน การบูรณาการความคิดจากการศึกษาที่ผ่านมา เพื่อสร้างองค์ความรู้ และพัฒนาไปสู่รายวิชา **โครงการปฏิบัติงานศิลปะจินตทัศน์** (Imaging Art Project), **โครงการผลิตผลงานภาพเคลื่อนไหว** (Animation Project), **โครงการปฏิบัติงานออกแบบสร้างสรรค์** (Creative Design Project) ในเทอม สุดท้าย ผ่านกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning : PBL) และ การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) มีการจัดทำเอกสารประกอบการสร้างสรรค์และนำเสนอผลงานออกสู่สาธารณชนในรูปแบบนิทรรศการก่อนจบการศึกษา อันมีรูปแบบและกระบวนการที่ใกล้เคียงกับการนำเสนอผลงานศิลปนิพนธ์ (Arts Thesis) ในระดับอุดมศึกษานั้นเอง

นอกเหนือจากนั้นในการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ยังจัดให้นักเรียนมีการประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามเนื้อหาสาระของวิชาเอก ในรายวิชาเพิ่มเติม (เลือก) จำนวนกว่า 30 รายวิชา เช่น วาดเส้นสร้างสรรค์, จิตรกรรมสีน้ำ, จิตรกรรมสีน้ำมัน, ศิลปะภาพถ่าย, การผลิตงาน ภาพยนตร์, เซรามิคสร้างสรรค์, ภาพพิมพ์สร้างสรรค์, งานแกะสลักไม้, การออกแบบเครื่องประดับ, การออกแบบกราฟิกเคลื่อนไหวสำหรับสื่อดิจิทัล เป็นต้น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจในวิชาเอกอื่นๆ นอกเหนือจากวิชาแกนหรือวิชาบังคับของวิชาเอก เช่น เอกทัศนศิลป์เลือกไปเรียนภาพยนตร์, เอกแอนิเมชันเลือกไปเรียนจิตรกรรมสีน้ำมัน, เอกออกแบบเลือกไปเรียนภาพพิมพ์สร้างสรรค์ เป็นต้น

กระบวนการเรียนการสอน

1. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้และเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติงานด้วยตนเอง เรียนรู้กระบวนการคิด ความเข้าใจในเชิงลึก การแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการจัดสภาพการเรียนรู้จากสภาพจริงภายนอกห้องเรียน
2. มุ่งเน้นพัฒนาความคิดในเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ จินตนาการ กระบวนการคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์ผลงานเป็นด้านหลักมากกว่าผลสำเร็จของงาน
3. ส่งเสริมการแสดงผลออกทางศิลปะที่อิสระและหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน
4. การทดลองฝึกปฏิบัติทักษะและกระบวนการทางด้านศิลปะที่สอดคล้องกับการพัฒนาการของสังคมเทคโนโลยี และกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก
5. การให้ความสำคัญในความแตกต่างกันแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ
6. สร้างโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ทรัพยากรที่หลากหลายทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบสารสนเทศ สื่อ

เครื่องมือ และแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ไม่จำเพาะอยู่แต่ในห้องเรียน

7. พัฒนาสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และกระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

8. การวัดและประเมินผลที่มีความต่อเนื่องและหลากหลายตามสภาพจริง การใช้และพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) ให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ

กิจกรรมเสริมการเรียนรู้

โรงเรียนมีโครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักเรียนด้านศิลปะ ซึ่งกิจกรรมในโครงการจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. มีการจัดกิจกรรมและส่งเสริมการประกวดแข่งขันและแสดงศักยภาพทางด้านศิลปะทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนทั้งในระดับชุมชน ระดับชาติและนานาชาติ

2. การสนับสนุนและเตรียมความพร้อมให้นักเรียนที่จะเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะในด้านต่างๆ เช่น การอบรมเพิ่มเติม, สอนเสริมนอกเวลา, จัดประชุม สัมมนาวิชาการ, บรรยายโดยวิทยากรภายนอก, การเรียนการสอนกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก (วิชา 3D Animation) ฯลฯ

3. กิจกรรมงานประจำปี Art Fair ที่นักเรียนในวิชาเอกเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมเองทั้งหมด โดยมีคณะอาจารย์เป็นที่ปรึกษา กิจกรรมทางด้านศิลปะที่หลากหลาย ทั้งนิทรรศการศิลปะของนักเรียน การแนะนำวิชาเอก งานออกร้าน การแสดงดนตรี ศิลปะการแสดงต่างๆ แฟชั่นโชว์ การประกวดและฉายหนังสั้น ฯลฯ

4. จัดทัศนศึกษาดูงานจากแหล่งการเรียนรู้ภายนอกต่างๆที่น่าสนใจ ทั้งภายในและนอกประเทศ เช่น เยี่ยมบ้านศิลปิน หอศิลป์ของรัฐและเอกชน บริษัทหรือองค์กรทางด้านศิลปะ แอนิเมชั่น และงาน ออกแบบที่มีชื่อเสียง ฯลฯ

5. การจัดกิจกรรมค่ายศิลปะช่วงปิดภาคฤดูร้อนเป็นประจำทุกปี เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้และฝึกทักษะทางด้านศิลปะ ในการเรียนรู้ตามสภาพจริงนอกห้องเรียน รวมทั้งการฝึกประสบการณ์ สุนทรีย์ะ โดยใช้ธรรมชาติเป็นสื่อในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้นักเรียน ทำงานร่วมกัน การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สร้างจิตสำนึกสาธารณะที่ถูกต้อง

6. โครงการเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการและนวัตกรรมสู่สังคม โครงการค่ายศิลปะสาธิตฯ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากที่ศูนย์ฯ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปเผยแพร่สู่ชุมชนสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการฝึกภาวะผู้นำกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์รู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปันรู้จักใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตโดยตรงสำหรับนักเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้กิจกรรมศิลปะเป็นสื่อ ในการเสริมสร้างความรู้ ฝึกทักษะ ประสบการณ์สุนทรีย์ะ ความคิดสร้างสรรค์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากบุคคลอื่นในสังคมที่แตกต่าง หลากหลาย (โครงการร่วมมือกับโรงเรียนสาธิตชุมชนการเรียนรู้สมเด็จพระเจ้า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แม่แจ่ม อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่)

ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนการสอนพหุศิลป์ศึกษาในแนวคิดหลังสมัยใหม่จะมีความจำเป็นและสำคัญในการเตรียมเด็กและเยาวชนของเราสู่อนาคต แต่ก็ยังเป็นเพียงบริบทหนึ่งในการที่จะยกระดับและพัฒนา องค์

ความรู้ในทางศิลปศึกษาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมไทยเท่านั้น

วิรุณ ตั้งเจริญ (2545) ได้นำเสนอแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาศิลปศึกษาในแผนพัฒนาสังคม และ เศรษฐกิจแห่งชาติ ระยะที่ 9 (2545-2549) บนทฤษฎีสถิตยฐาน 5 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีศิลปศึกษาเชิงแบบแผน
DBAE. Discipline-Based Arts Education
2. ทฤษฎีศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา
MIAE. Multiple-Intelligences Arts Education
3. ทฤษฎีศิลปศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย
TWAE. Thai Wisdom Arts Education
4. ทฤษฎีศิลปศึกษาเชิงหลังสมัยใหม่
PMAE. Post-modern Arts Education
5. ทฤษฎีศิลปศึกษาเชิงความสามารถพิเศษ
GCAE. Gifted Child Arts Education

ทฤษฎีเหล่านี้ต้องได้รับการค้นคว้าวิจัย สัมมนา ประยุกต์ และพัฒนาให้เหมาะสมสอดคล้องต่อไปกับการปฏิรูปสังคม การศึกษา ต่อไปในอนาคต

ในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตฯก็เช่นเดียวกัน พยายามขยายและปรับเปลี่ยนมุมมองให้กว้างไกลและชัดเจนขึ้น พยายามจะบูรณาการแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาองค์กร หลักสูตร การเรียนการสอน รวมทั้งบริบทต่างๆ ที่ส่งผ่านสู่นักเรียนของเรา

3. unสรุป

คงไม่มีแนวคิดหรือทฤษฎีใดๆ ที่เป็นสูตรสำเร็จแน่แท้ในการที่จะปฏิรูปและพัฒนาาระบบการศึกษา ถ้าเปรียบแนวคิดหรือทฤษฎีที่ตีเชื่อมเป็นรถสปอร์ตหรูคันงาม คงไร้ค่าหมดราคาถ้าไม่สามารถไต่แดนวิงทะยานออกไปบนถนนอันยาวไกลได้ เพราะฉะนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปและพัฒนาการศึกษา น่าจะเป็นแรงขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะภาครัฐหรือเอกชน ไม่ว่าจะป็นรัฐบาล กระทรวง ทบวง กรม ผู้บริหาร นักวิชาการ ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง นิสิตนักศึกษา นักเรียน ที่ต้องจริงใจ และจริงจัง ร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมด้วยช่วยกัน ระดมสรรพกำลังทรัพยากรทุกอย่างที่มี ผลักดันและจุดประกายระบบการศึกษาของเราให้หลุดจากโซ่ตรวนพันธนาการในอดีตมาสู่อุณหภูมิต่างใหม่อย่างเต็มภาคภูมิ

4. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
เบลล์ลันดา, เจมส์. และ รอน, แบนด์. (2554). ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 [21st Century

- Skills : Rethinking New Students Learn] (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ : โอเพ่นเวิลด์ส์.
- เบส, สตีเวน. และ แคลเนอร์, ดักลาส. (2554). ตามรอยแนวคิดหลังสมัยใหม่ Postmodern theory [Postmodern Theory] (สมเกียรติ ตั้งนโม ผู้แปล) สืบค้นจาก <http://v1.midnightuniv.org/midnightweb/newpage1.html>.
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม). (2545). หลักสูตร แกนกลาง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม). กรุงเทพฯ. (ถ่ายเอกสาร).
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (บ.ก.). (2545). พหุศิลป์ศึกษา Arts Education. กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์.
- สมเกียรติ ตั้งนโม. (บ.ก.). (2543). ศิลปะและปรัชญาในยุคโพสท์โมเดิร์น Postmodern Art & Philosophy. สืบค้นจาก <http://v1.midnightuniv.org/univmidnight/newpage12.htm>.
- Framework for 21st century learning. (2007). Retrieved December 7, 2016, from [http:// www.P21.org/about-us/p21-framework](http://www.P21.org/about-us/p21-framework).
- Lyotard, Jean - Francois. (1993). The Postmodern Condition : A report on Knowledge. Theory and History of Literature Manchester University Press.